

De predikant als liturg

25

VRAAG

Is er een model om het liturgisch voorgaan van de predikant in de kerkenraad te bespreken?

ANTWOORD

Ik ben heel blij met deze vraag. Die kan alleen gesteld worden als jullie gezamenlijk verantwoordelijk voelen voor de kerkdiensten. Een voorganger drukt altijd een persoonlijk stempel op de dienst, maar het is geen individuele actie. Dat dit bespreekbaar is, geeft aan dat er een goede relatie is. En dat het over de liturgie gaat, geeft blij van goede prioriteiten!

In het voorgaan in een kerkdienst komen heel veel lijnen bij elkaar: de kerkelijke traditie, het lokale profiel van de gemeente en de persoonlijkheid van de voorganger. Ook de manier waarop hij communiceert inclusief zijn spiritualiteit, uitstraling en gevoeligheid. Een belangrijk uitgangspunt is dat het in de kerkdienst om de hele gemeente gaat. Niet voor niets is 'voorganger' een veelzeggende term: de predikant gaat de gemeente voor in haar dienst aan de Heer! Niet als geïsoleerd moment, maar midden in de wereld waar de gemeente leeft. Dat gebeurt in het biddend vertrouwen dat de Heer zelf aanwezig is in de kerkdienst. Het is zinvol om daarover met elkaar te spreken.

Liefde en waardering

Er is een belangrijke voorwaarde om in de kerkenraad een vruchtbaar gesprek te kunnen voeren over het liturgisch voorgaan van de predikant: dat er liefde en waardering is voor elkaar vanuit de eenheid in Jezus Christus en het gebed om de Geest! Wat is het doel van zo'n gesprek? Het is belangrijk om dat van tevoren duidelijk tegen elkaar te zeggen. Ik kan me voorstellen dat door zo'n gesprek de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de kerkdiensten wordt bevorderd. Het doorbreekt de mogelijke eenzaamheid van de predikant en motiveert de kerkenraad om zelf visie te ontwikkelen op de liturgie. Het kan de predikant helpen om een beeld te krijgen van hoe zijn voorgaan overkomt en waar hij zichzelf verder kan ontwikkelen. Uiteindelijk zal dat bijdragen aan de 'kwaliteit' van de kerkdiensten. Let erop dat het spreken over 'kwaliteit' van de kerkdiensten niet leidt tot ongeestelijke criteria. Het zal moeten gaan over de manier waarop de gemeente samenkomt en haar Heer ontmoet.

Kees van
Dusseldorp

De predikant gaat de gemeente voor in haar dienst aan de Heer!

Hierbij past direct een waarschuwing. Het bespreken van iemands functioneren in een vergadering kan gemakkelijk onvruchtbaar worden, omdat elke wens of elk idee als een nieuwe eis gaat werken. Zeker als een ouderling namens gemeentelieden gaat spreken (en die neiging bestaat). Dan kan de voorganger zichzelf kwijtraaken en ontstaat er een afrekencultuur. Reken erop dat dit de uitstraling van de kerkdiensten niet ten goede komt. Het helpt al als ouderlingen luisteren naar de motieven van de predikant en meedenken in de visie die hij verwoordt en probeert te belichamen. Wees dankbaar voor de eigen persoonlijkheid van je predikant.

Wees dankbaar voor de eigen persoonlijkheid van je predikant

Dan ontstaat een geestelijk gesprek dat tot zegen is van gemeente en voorganger! Natuurlijk mag in dat gesprek ook duidelijk worden wat de valkuilen zijn van zijn kwaliteiten.

Open vragen

Waarover zou het gesprek kunnen gaan? Ik heb een lijstje van tien aspecten geselecteerd die aan de orde zouden kunnen komen. Ik probeer ze te formuleren in open vragen aan de voorganger, die hem uitnodigen om zijn visie te formuleren en op zijn functioneren te reflecteren. Ongetwijfeld geeft dat aanleiding tot nader gesprek. Tip: laat iedere deelnemer aan het eind van het gesprek aangeven wat hij van dit gesprek voor zichzelf heeft geleerd.

- Mystagogisch** Hoe zie je de aanwezigheid van de Heer in de kerkdienst? Op welke manier neem je ons erin mee dat het heilige kan gebeuren? Welke 'middelen' heb je hierin tot je beschikking? Hoe ervaar je jezelf hierin?
- Narratief** Welk verhaal vertelt de liturgie volgens jou? Is dat voor jou steeds hetzelfde verhaal of zie jij daar varianten in? Op welke manier kunnen wij deelnemers worden in plaats van toeschouwers?
- Presentatie** Heb je een idee in hoeverre jouw uitstraling als voorganger betrokken, persoonlijk en inspirerend is? Wat draagt daaraan bij? Wat is er nodig om dat eventueel te versterken?
- Samenwerking** Hoe verloopt het overleg in de voorbereiding van concrete diensten? Welke partijen doen daaraan mee? Welke rol kies jij daarin? Hoe kijk je aan tegen de bijdragen van anderen aan de dienst?
- Liedkeuze** Welk muziekprofiel heeft onze gemeente, volgens jou? In hoeverre past dat bij jou persoonlijk? In hoeverre voel jij je vertrouwd met de verschillende bronnen voor liederen? Kun je inschatten wat de gemeente kan zingen of niet?
- Gebeden** Hoe bereid je je gebeden voor? In hoeverre neem jij met je taal mensen mee in je gebeden? Wat is je visie op de functie van elk gebed in de liturgie? Hoe vind je input voor en balans in de voorbeden voor kerk en wereld?
- Preek** Hoe zou jij de verhouding liturgie-preek typeren? Hoe denk je dat dit in de gemeente ligt? In welke mate beïnvloeden

26

Hoe kijk je aan tegen de bijdragen van anderen aan de dienst?

preek en liturgie elkaar in jouw voorbereiding? En in de uitvoering?

8. **Traditie** Hoe verhoud je je tot de liturgische traditie van de gemeente en van de algemene, christelijke kerk? Waarin sluit jij wel en niet aan bij wat vertrouwd is? Hoeveel ruimte maak jij voor vernieuwing en herbronning van de liturgie?
9. **Visie** In hoeverre voel jij je voldoende bekwaaam op het gebied van liturgie en voorgaan? Wat zou je graag voor jezelf willen uitdiepen? Hoeveel prioriteit geef je dit in relatie tot je andere taken?
10. **Toerusting** Op welke manier draag jij bij aan de liturgische bewustwording en toerusting in de gemeente? Hoe ervaar je de praktische samenwerking met de liturgiecommissie? En de inhoudelijke?

Met deze vragen ben je wel een poosje bezig, denk ik. Bespreek ze niet allemaal op een avond, maar maak een keuze. En geniet van het gesprek met elkaar. Ook dat is liturgie!

Dr. Kees van Dusseldorp is predikant in GKU Schildwoude en docent homiletiek aan de TU in Kampen.

© Martijn van Veelen

Wat is de liturgische traditie van de gemeente?

Voor wie meer wil lezen:

Jaco Weij, *Gekriipt voor de liturgie* (Buijten & Schipperheijn, 2014).